

9 МАРТ, 2009

София 1303,
ул. "Опълченска" № 66

тел.: 931 24 37, 971 95 74
0888 512 167; 0895 649 898
buditel@mail.bg

До господин Георги Първанов,
Президент
на Република България

Уважаеми господин Президент,

Обръщаме се към Вас с молба да упражните правото, което Ви дава Конституцията на Република България и да наложите вето върху гласувания на 26 февруари 2009 г. от Народното събрание Закон за културното наследство.

Мотивите ни за тази молба са следните:

- Лоша структура, голям обем, тромави и двусмислени текстове, голям брой допълнителни наредби (повече от 20). Една и съща материя е разпръсната на различни места. Различни по своя характер културни ценности се поставят в еднакви условия на опазване;
- Неравнопоставеност на различните видове културно наследство, като акцентът е поставен изключително върху архитектурното и археологическото. Поставяне под общ знаменател на антични паметници и антикварни предмети. Неясни и двусмислени дефиниции, които предполагат възможността за корупция и недобросъвестност ;
- Отказ от признаването на българския език и писменост за културно наследство и необходимостта тяхната защита да се регламентира с отделен закон;
- Елементарен и безотговорен подход към нематериалното културно наследство, което всъщност е най-характерният белег за националния ни идентичитет;
- Двоен стандарт между различните видове собственост в областта на културно наследство. Пренебрегната е възможността собственост върху археологически паметници да имат и общините, като по този начин се създадат предпоставки за по-ефективен контрол и финансиране на тяхното проучване и съхранение;
- Нарушаване на принципа на децентрализация и деконцентрацията в управлението и финансирането на националната система по опазване на културното наследство;
- Неясна система на концесиониране на археологически паметници и липсата на адекватни промени в Закона за концесиите, които да регламентират тази възможност;
- Липса на регламент за възмездно обезщетяване на собственици, в чиито имоти са открити недвижими археологически ценности, публична държавна собственост. Това води до закрепостяване към археологическите паметници на собственици на терени и инвеститори, като върху тях се прехвърля цялата тежест по финансирането на проучванията (чл. 160 във връзка с чл.71, чл. 72, чл. 73 и чл. 148, ал. 5). Не достатъчно ясно е регламентиран редът по отчуждаване на такива терени (чл. 160-162). Законът предполага безумното решение това да стане след окончателното проучване на паметника, което създава опасността да се затвърди практиката на ликвидиране на откритието с оглед продължаване на строителството или други дейности – изцяло във вреда на общественият интерес;

- Липса на система от стимули за оповестяване и предаване в музеите на случайно открити културни ценности. Законът предлага единствено рестрикции;
- Липса на изчерпателна разработка на глава "Музеи". Утвърждава се неясната позиция на регионалните музеи без предпоставки за сериозно реформиране в музейната система. Изключително неясна и неефективна система за финансирането им – чрез общината, на чиято територия се намират, чрез субсидия за държавни дейности и "вноски, които правят в бюджетите им и общините, на чиято територия регионалните музеи развиват дейност, като техният размер се определя ежегодно с решение на съответните общински съвети". Всичко това при положение, че именно тези институции са основните проводници на държавната политика на територията на цялата страна;
- Възлагане единствено на националните и регионалните музеи идентифицирането на културни ценности, което, от една страна, ще затрудни тяхната редовна работа, а от друга, елиминира възможността това да се извършва от общински музеи с квалифициран персонал. Така се принижават качествата на доказани в работата си музейни и научни специалисти, имащи единствено неблагоприятното да работят в общински музей и драстично се нарушава принципът на децентрализация.
- Липса на ясна дефиниция на явлението "иманярство". Не е посочена система от мерки, които да се прилагат на държавно и общинско ниво за борбата с това явление, както и възможността за включване на неправителствени организации за ограничаването му. С регистрацията на геофизичните уреди, т.н. металотърсачи едва ли ще се постигне нужния ефект. Да се разчита единствено на бъдещи промени в Наказателния кодекс е твърде несериозно.
- Възмутително е, че с този закон се ликвидират традиционните читалищни музейни сбирки. Това понятие въобще не съществува в него, а както е известно, те са в основата на съвременните български музеи. Те повече от столетие са пазители на нашата материална култура и най-ревностни нейни популяризатори и в най-малките села и градове.

Уважаеми господин Президент,

След проведеното обсъждане на законопроекта в Софийския университет "Климент Охридски" на 9 септември 2008 г. ни беше предоставена възможността да участваме в работната група към комисията по култура в Народното събрание. Благодарение на това в закона бяха включени текстове, които до значителна степен подобриха първоначалния му вариант. По-съществените са:

- Включването на националния културен институт Център по подводна археология към Министерството на културата като част от системата за проучване и опазване на културното наследство, намиращо се под вода;
- Признаване на Българската православна църква и законно регистрираните вероизповедания като субекти, които притежават културни ценности и са включени в системата за неговото опазване;
- Включване в категоризацията на културното наследство на литературното и индустриалното наследство;
- Признаване правата на неправителствените организации и на колекционерите да извършват своята дейност;
- Признаване правото на музеите да създават свои научни групи;
- Създаване на възможност археологически обекти, които са в процес на проучване, да бъдат отдавани на концесия, с оглед тяхното финансиране извън обема на средствата, планирани в държавния бюджет ;
- Премахване ограничението търгове с културни ценности да се извършват само от акционерни дружества;
- Съществено завишаване на санкциите на длъжностни лица, нарушили с действията си нормите на този закон.

Сдружение "Кръг Будител" винаги се е ръководело от принципите, върху които е създадено и които обединяват неговите съмишленици. Един от тях е да бъдем интелектуален коректив в процеса на формиране и реализиране на политиката по опазване, изучаване и

социализиране на нашето културно историческо наследство. Във връзка с това ще създадем организация и ще положим усилия за осъществяването на постоянен мониторинг по прилагането на един ефективен закон за културното наследство, както и за търсене на строга отговорност от всички онези, които са допринесли и допринасят със своето действие или бездействие за унищожаването и изнасянето извън страната на нашите културни ценности.

Искрено се надяваме, че в качеството си на държавен глава и на професионален историк ще вземете под внимание нашите мотиви и ще предприемете нужните действия Република България действително да получи един модерен закон за културното наследство.

За Управителния съвет
На сдружение „Кръг Будител”

Пламен Крайски
Председател